דאס גרויסע פייער

באארבייט אין אידיש לויט דעם באריהמטען ראמאן פון טשארלס דיקענס „באַרנאבי ראַדזש".

די קרעטשמע

אין יאר 1775 איז ביים ברעג פון עפינגער וואלד, צווישן ענגלישע מייל פון לאנדאן, געשטאנען א קרעטשמע מיט'ן נאמען די „מייפאול".

אונזער געשיכטע פאנגט זיך אן אין דער קרעטשמע. פארנאכט און מאנאט מערץ. דער ווינט האט געפייפט צווישען די צווייגען פון די בויפער און אין די קומענס פון'ם הויז. דער רעגען האט געשמיסען אין די פענסטער פון דער „מייפאול". און דאס איז געווען א געמונטער דער טעם פאר די געסט, וואס האבען זיך דארט געפונען, צו בלייבען אין שיינק ווי מעגליך לענגער, ווער שמועסט, אז דער שיינקער האט נביאות געזאגט, אז אויסלייטערען וועט זיך פונקט עלף א זייגער; דורך א מערקווירדיגען צופאל איז עס געווען גראד די שטונדע, ווען ער שליסט געוועהנליך דעם שיינק.

דער מאן, אויף וועמען די נבואה האט געדרוקט, האט געהייסען דזשאן ווילעט, — א מאסיווער פארשוין מיט א גרויסען קאפ און א פעסטען פנים, אויף וועלכען עס איז דייטליך געווען אנגעצייכענט טיפע עפשנות און א שווערע, לאנגזאמע תפיסה, פארפלאנטערט מיט א עפסטער זיכערהייט אין זיין איינגענעם פארשטאנד.

מר. ווילעט איז צוגעגאנגען צום פענסטער, האט צוגעדריקט זיין פעסטע נאז צו דער קאלטער שויב, האט זיך פארשטעלט מיט דער האנט פון דער רויטער שייבן, וואס האט געפלאטשט פון אויוועז, און געוואדרען א בליק דרויסען. דערנאך איז ער געקומען צוריק אין זיין ווינקעל נעבען אויוועז, האט זיך א קנייטש געטאן ווי פון קעלט און ארויסגעזאגט, קוקענדיג ארום אויף זיינע געסט:

— עס וועט זיך אויסלייטערען עלף א זייגער. נישט פריהער און נישט שפעטער, נישט פאר דעם און נישט נאך דעם.

— פון וואנען נעהמט איהר עס? — האט געפרעגט א קליין מענשעלע פון צווייטען ווינקעל. — די לבנה איז שוין הייגט נישט גאנץ און נעהט אויף נייז א זייגער.

דזשאן האט שטרענג באקוקט דעם פרעגער; דאס האט געדויערט א היבשע ווילע, ביז ער האט גוט צוקייט יענעמ'ס באמערקונג, און דאן האט ער געענטפערט אין א טאן, וואס האט דייטליך געגעבען צו פארשטעהן, אז די לבנה איז ספעציעל זיינער אן ענין, נישט קיינעמס:

— זאל אייך נישט ארן פאר דער לבנה, זאל אייך דער קאפ פאר איהר ניט דארען, איהר לאזט די לבנה געמאך, יועל איך לאזען געמאך.

ער האט פארריבערט זיין ליולקע און האט שווייגענדיג גענומען פיפקען, וואר־פענדיג פון צייט צו צייט זייטיג בליקען אויף איינעם פון זיינע געסט. דאס איז געווען א מענש, אין א ברייטען רייזטאנטעל, באפוצט מיט אפגעקראכענע זילבער־שפיצען און גרויסע מעטאלענע קנעפ. ער האט געטראגען א ברייטען הוט אנגערוקט אויף די אויגען און איז דערצו געזעסען אנגעשפארט מיט זיין קאפ אויף א האנט, אזוי אז זיין געזיכט איז געווען כמעט איינגאנצען פארבארגען, און האט זיך געהאלטען ווייט פון דער גאנצער קאמפאניע.

אין צימער האט זיך געפונען נאך אן אנדער גאסט, אין שטיוועל מיט שפארען, וועלכער האט, קענטיג, געטראכט פון עניגים, וואס האבען קיין שום שייכות ניט געהאט צו דעם געשפרעך; דאס איז געווען א יונגערמאן פון א יאהר אכט און צוואנציג, הויך, שלאנק און פעסט געבויט. זיינע קליידער, הגם פארשלומפערט און פארלאטיגט פון וועג, האבען געצייגט אויף א רייבען עלעגאנטען דזשענטעלמען.

אויפ'ן טיש נעבען איהם איז געלעגען זיין הוט, א בייטש און צוויי פיסטאלעטען.

מר. ווילעט'ס אויגען האבען בלויז איין מאל א וואנדער געטאן צום דאזיגען יונגען מענשען, און אין זיי איז געווען די פראגע, אויב ער האט באמערקט זיין שווייגענדיגען שכן.

דער מאסיווער שינקער האט פארמאטן א פאר בלייערנע אויגען, אויסגעגלאצטע ווי ביי א פיש; דאס קליינע מענשעלע, וואס האט געמאכט די באמערקונג וועגען דער לבנה און וועלכער איז געווען דער שרייבער און גלאקענציהער אין נאהענטען דערפעל טשינזועל, האט געהאט, פארקערט, צוויי קליינע בליצענדע אויגעלאך; דערפאר אבער איז זיין נאנצער קאסטיום געווען באגייט מיט עפעס מאדנע גלאנצינע קנעפלאך, וואס האבען אויסגעזעהן, פונקט ווי זיינע אויגען, אזוי אז דער מענש האט ווי געקוקט מיט צעהנדליגער אויגען, און זיי אלע זענען געווען אנגעשטעלט אויפ'ן אונבאקאנטען גאסט.

עס איז דאריבער קיין וואונדער נישט, וואס דער פרעמדער אינ'ם אנגערוקטען הוט איז פון כל סוף געווארען אונרוהיג, האט אומגעגרעהט זיין קאפ, און באמערקענדיג, ווי מען באטראכט איהם אזוי אויפמערקזאם, האט ער געוואדרפען א ביי־זען, פארדעכטליכען בליק צו דער גרופע ביים אויוועז. אלע האבען מאמענטאל אומגעוועזענט זייערע אויגען צום אויוועז, אויסער דזשאן ווילעט, וועלכער, דערזע־הענדיג, אז מען האט איהם געפאקט, און נישט זייענדיג, ווי מיר ווייסען שוין, קיין צו־פלינקע בריאה, איז ער געבליבען אין דער זעלבער פאזע, גלאצענדיג די אויגען אויף זיין גאסט א היבש ביסעל עודזלוס.

— נו? האט דער פרעמדער געזאגט.

נו, איז „נו" האט מען פיעל נישט גע־מאכט געפינען, א גאנץ קורצע רעדע געווען.

— איך האב געמיינט, איהר האט עפעס באשטעלט, — האט דער שינקער געענטפערט נישט שפעטער, ווי נאך צוויי־דריי מינוט ישוב־הדעת.

דער פרעמדער האט אראפגענומען זיין הוט און האט אנטפלעקט א געזיכט פון א מענשען פון א יאהר זעכציג, מיט הארטע שטריכען, מיט א הויט ווי אפ־געבלאקירט פון צייט און אונגעוויטער. ארום זיין קאפ איז געווען שטייף ארומגע־בונדען א טונקעלע פאטשייעלע, וועלכע האט איהם קיין חן נישט צוגעגעבען, נישט מעהר, זי האט פארשאטטענט זיין שטערען. אויב ער האט געמיינט מיט דער פאטשייעלע פארדעקען א פארצויגע־נעם שניט פון א וואונד, האט ער זיין ציעל נישט דערגרייכט, דען דעם דאזיגען שניט איז לייכט געווען צו באמערקען ביים ערשטען בליק אויף איהם, צו דעם אלעם איז ער געווען בלאס און געלבליך, ווי א מת.

ער איז אויפגעשטאנען פון זיין ארט און איז צוגעגאנגען צום אויוועז, וואו דער קליינער דארפישער שרייבער האט פאר איהם שנעל געמאכט אן ארט, אויס העפ־ליכקייט אדער אויס מורא.

— א רויבער! — האט טאם קאב א מורמעל געטאן צום וואלד־וועכטער.

— דענקט איהר, אז רויבער קליידען זיך נישט שעהנער פון דעם נפש? — האט פראקס שטיל געענטפערט — רוי־בעריי איז א בעסערע פרנסה, ווי איהר שטעלט זיך פאר, טאם, און רויבער זענען נישט געוואוינט אויסצוזעהן אזוי אפגע־קראבען, איהר מעגט זיך פארלאזען אויף מיינע רייד.

דער פרעמדער האט דערווייל באַ־שטעלט עפעס צו טרינקען. דעם דאזיגען פארלאנג האט גלייך צופריעדען געשטעלט דעם שיינקער'ס זוהן דזשאן, א יונג פון

א יאהר צוואנציג מיט ברייטע אקסלען, וועמען זיין פאטער האט נאך אלץ געהאל־טען פאר א קינד, און זיך מיט איהם באַ־נאנען ווי מיט א קינד.

דער פרעמדער האט א ווארים געטאן ווייניג הענט ביים פייער און דאן האט ער שארף באקוקט די ארומיגע און האט גע־פרעגט מיט א הארטער שטימע, וואס האט זיך גוט געפאסט צו זיין אויסזעהן:

— וואס איז עס פאר א הויז, אט דאס, וואס שטעהט אונגעפעהר א מייל ווייט פון דאנען?

— א קרעטשמע? — האט דער ווירטר אויבערגעפרעגט נאך זיין געוועהנליכער פויזע.

— א קרעטשמע, טאטע? — האט דזשאן אויסגערופען. — וואו האסטו קרעטשמעס א מייל ווייט פון דער „מיי־פאול"? — ער מיינט דאס גרויסע הויז — דאס וואדרען־הויז, נאטירליך. אן אלטען רויטען מויער מיינט איהר, סער?

— יא, האט דער פרעמדער געענט־פערט.

— מיט פופצען־צוואנציג יאהר צוריק, — האט דער יונגערמאן ווייטער גערעדט, — איז ער געשטאנען אין א פארק, וואס איז געווען פיהל מאל אזוי די גרויס, נאר פון דאן אן האט מען פון איהם נערייסען שטיקערווייז, ביז עס איז געבליבען דאס, וואס עס איז פאראן.

— זעהר מעגליך, — האט דער פרעמ־דער געזאגט, — אבער מיין פראגע באַ־ציהט זיך אויפ'ן איינמעניטער, וואס עס איז געווען — אינטערעסירט מיך נישט, און וואס עס איז איצט — זעה איך אליין.

— דעם איינענטימער'ס נאמען איז דערווייל מיסטער דזשאפרי הערדייל; דאס איז א ווירדיגער דזשענטעלמען — הם... האט דזשאן געענטפערט.

און דערביי האט דזשאן ווידער א קוק געטאן אויף א יונגעמאן מיט א באַ־דייטענדער מינע. אבער דער פרעמדער האט נישט געאכטעט אויף זיינע מינעס און האט פארגעזעצט זיינע פראגען:

— איך בין אראפ פון הויפט־וועג, געהענדיג אהער, און בין געגאנגען מיט'ן שטענגל פארביי דעם הויז, ווער איז גע־ווען די יונגע לייד, וואס איך האב גע־זעהן זיך זעצען אין א קארעטע? זיין טאכטער?

— ווי קאן איך עס וויסען? — האט דזשאן געענטפערט, רוקענדיג זיך נעהענ־טער צום פרעמדען. — איך האב די לייד נישט געזעהן, פארשטעהט איהר מיך, ווי! אט דאס הייסט א ווינט און א רעג־גען — נו, א נאכט!

— יא, דאס וועטער איז ווירקליך שלעכט, — האט דער פרעמדער באַ־מערקט.

— איהר זענט געוואוינט צו אזא וועד־טער? — האט דזשאן געפרעגט, וועלענ־דיג ווי עס איז אפפיהרען דעם שמועס אן א זייט.

— נישקשה'דיג, — האט יענער גע־ענטפערט — נאר, וואס איהר זאגט די יונגע לייד! — האט מיסטער הערדייל א טאכטער?

—ניין, ניין — האט דער יונג האסטיג געענטפערט, — ער איז א בחור — ער איז — ווערט שוין אנטשווייגען אמאל, מענש! איהר זעהט דען נישט, אז אונזער שמועס געפעהלט נישט אן דארטען?

אבער דער פרעמדער האט זיך גע־מאכט נישט הערענדיג די לעצטע ווער־טער. וואס זענען געזאגט געווארען אין דער שטיל, און האט זיך גערעדט זיינס:

— בחורים האבען אויך אמאל קינ־דער.

— וואס איז דאס פאר א ווערטער?

— האט דזשאן געזאגט, און צוגעהענדיג נעהענטער, האט ער צוגענעבען אין דער שטיל: — איהר וועט דא אנרייסען מיט אימיצען סוף כל סוף.

— איך בין דא נישט אויסען קיין שלעכטס, — האט יענער רייסט געענט־פערט, — און האב נישט באהויפטעט קיין זאך. איך שטעל א פאר פראגען וועגען א הויז, וואס איז מיר אונבאקאנט. דאכט זיך א גאנץ נאטירליכע זאך פאר א פרעמ־דען מענשען. און איהר קוקט אויף מיר אזוי, ווי איך וואלט דא געפלאנעוועט פאר־ראט געגען דעם קעניג. אפשר קאנט איהר, פאר מיר קלאר מאכען אין די זאַ־כען, האט באצאלט דזשאן'ס זיין רעכע־דער, און דאס אלץ איז פאר מיר טערקיש.

די לעצטע פראגע איז געווען גע־ווען געווענדט צום יונגענמאן, וועלכער האט זיך אויפגעהויבען פון ארט און זיך פארבאריישער אוועקצופאהרען. דער יונ־גערמאן האט קורץ געענטפערט, אז ער קאן איהם קיינע אויסקינפטע נישט גע־כען, ווייל איך בין, ווי געזאגט, א פרעמ־דער אין א לאנד פון צימער, ווייל דארט האט מען געפר־גען בלוטיגע צייטונגען.

— איצט איז פאר אלעמען קלאר גע־ווארען, אז דעם דאפעלטען מארד האט באגאנגען דער גרעטנער, אז כאטש ער איז ווי אין וואסער ארין, וועט מען נאך הערען פון איהם, געדענקט מיין וואָרט. געשעהן איז עס דעם 19־טען מערץ פון יאהר 1753, פונקט מיט צוויי און צוואנ־ציג יאהר צוריק. און דעם 19־טען מער־פון א וועלכען עס איז יאהר — איך בין דערין איבערצייגט, ווייל ערעדט יאהר אין דעם טאג קומען מיר ארויף אין אונזער געשפרעך, איך ווייס אליין נישט ווי אזוי, אויף דער דאזיגער געשיכטע — אלזא, דעם 19־טען מערץ פון א וועלכען עס איז יאהר, פריהער אדער שפעטער, וועט מען דעם דאזיגען מענשען אויסגע־פינען".

א בייזע באגעגעניש

— א מאדנע געשיכטע! — האט דער אונבאקאנטער געזאגט. — נאך מאנערי וועט זיין, אויב אייער נבואה וועט מקוים ווערען, און דאס איז גאר?

אזא אונערוואַרטעטע פראגע האט דייזי'ן אראפגעשלאגען פון טראפ. דער־צעהלענדיג די געשיכטע זעהר אפט און באפוצענדיג זי יעדעס מאל מיט נייע שטריכען און צצאקעס, האט ער זיך פון כל סוף אויסגעלערנט צו דערצעהלען זי מיט גרויסען עפעקט און איז נישט גע־וואוינט געווען צום א "דאס איז גאר?" נאכ'ן שלוס.

— צי דאס איז גאר? — האט ער געזאגט. — יא, סער, דאס איז גאר. און גאנץ גענוי, דאכט מיר.

— מיר דאכט אויך אזוי, — האט דער פרעמדער געענטפערט, — עה, יונ־גערמאן, מיין עפרד! עס איז אפילו ניט מעהר ווי א געדונגענע קליאטשע, פונ־דעסטוועגען מוז עס מיך נאך היינט ברענ־

(פארזעצונג אויף פיידזש 7)

פארלאזט ניט אייערע פיס

אז איהר פיהלט א וועהטאג זעהט באלד דעם אידישען פוס ספעציאליסט

מ. יו. האפמאן

דאקטאר סערדיקעל קעראפאט.

אפיס שטונדען פון 9 ביז 5.

8 וועלינגטאן סט. איסט

טעלעפאן עלגין 5870

אוועגט• טעלעפאן טריניטי 7830.

M. J. HOFFMAN, D. S. C.

8 Wellington St. East

מארטגיידזשעס אויף 6 פראצענט

דייוו שער

מארטגיידזשעס געקויפט און געליהען

מיר גיבען עצות פריי.

301 סענטראל בילדינג — פעלעפאן

45 ריטשמאנד סט. וועסט — עלגין 7600.

מיטגענומען א ליכט צו באלייכטען איהם ענדליך איז דזשאן געקומען צוריק, דעם וועג.

די גאנצע צייט, וואס דזשאן איז געווען דרויסען, זענען דער שינקער מיט זיינע חברים געזעסען שטום און האבען כמורנע נערויסערט זייערע ליולקעס, מיט זייערע אויגען געריכטעט אויפ'ן קורפער־נעם פאר־קעסעל, וואס איז געהאנגען אי־בער'ן פייער. אין א קורצער צייט ארום האט דזשאן ווילעט לאנגזאם א שאקעל געטאן מיט'ן קאפ, גלייך דארויף האבען זיינע פריינט אויך א שאקעל געטאן מיט זייערע קעפ, אבער קיינער פון זיי האט נישט אראפגענומען קיין אויג פונ'ם קע־סעל, ווי אויך אויף א האר נישט געענ־דערט דעם שטרענגען און פייערליכען אויסדרוק פון געזיכט.

די טויטען־גלאק

— זעהר באריידעוודיג אין אזוי ווי ער וואלט עפעס אזוינס פארגלעטען.

— וואס ליעבע איז! — האט ער גע־זאגט, צורוקענדיג א שטול צום פייער. וזכענדיג מיטגעפיהל ביי די ארומיגע אין די אויגען. — ער האט אוועקגעשפאנט קיין לאנדאן צו־פוס, — גלייך קיין לאנ־דאן. זיין פערדעל האט פלוצלונג אנגע־הויבען צו הינקען, האט ער עס געלאזען אין שטאל, געלאזען א הייסע וועטשע־רע אין א ווייך, ווארים בעט, און דאס אלץ צוליעב דעם, וואס מיט הערדייל איז גע־פארען אין שטארבען אויף א מאסקען־באל. איך איהם ווילט זיך דוקא זי צו זעהן! איך וואלט עס ניט געקאנט. אט ווי שעהן זי איז, — אמת, איך בין נישט פאר־ליעבט, און דאס מאכט דעם גאנצען אונ־טערשיעד.

— איז ער, הייסט עס, פארלעבט?

— האט דער פרעמדער געפרעגט.

— נאך ווי אזוי, — האט דזשאן גע־ענטפערט — מעהר פארליעבט וועט ער שוין קיינמאל נישט זיין, ווענינער — איז זעהר מעגליך.

דזשאן האט עפעס געוואלט ענטפע־רען.

— שווייג, סער! — האט זיין פא־טער ארויסגעדונערט, — אז מען פרעגט דיך דיין מיינונג, זאג. אז מען רעדט צו דיר, קענסטו ענטפערען. אז מען פרעגט ביי דיר ג י ש ט אין מען רעדט צו דיר ג י ש ט, דארפסטו ג י ש ט ענטפערען און ג י ש ט רעדען. א שעהנע וועלט געוואדען היינטיגע צייטען! איך זעה איין, אז עס זענען שוין גאר קיין אינגלאך נישט געבליבען — נישטא מעהר קיין סימן פון א אינגעל — קיין אונטערשיעד צווישען א קינד א זכר א דערוואקסענעם מאנספארשיין — אלע אינגלאך האבען זיך אויסגעלאזען מיט זיין געבענשטער מאיעסטעט דעם קעניג דזשארדזש דעם צווייטען.

און צום פרעמדען האט ווילעט גע־זאגט:

— איהר וואלט בעסער געווען שטע־לען אייערע פראגען צו דערוואקסענע מענשען, וואלט מען אייך צופריעדענגע־שטעלט אויפ'ן בעסטען אופן, און איהר וואלט זיך פארשפארט אומזיסטע מיה, מיט הערדייל איז מיסטער דזשאפרי הער־דייל א פלימעניצע.

— נו, און איהר פאטער לעבט נאך?

— האט דער אונבאקאנטער גלייכגילטיג געפרעגט.

— ניין, — האט דער ווירטה געענט־פערט, — ער לעבט נישט און איז נישט געשטארבען...

— נישט געשטארבען! — האט דער אומבאקאנטער אויסגעשריען.

— נישט געשטארבען אין געוועהנלי־כען זין פון וואָרט, — האט דער שיינקער געזאגט.

די שכנים האבען ווידער א שאקעל געטאן מיט די קעפ, און פארקס האט שטיל ארויסגעזאגט זיין מיינונג, אז דזשאן ווילעט האט היינט דערגרייכט די העכסטע מדרגה פון זיינע פעהיגקייטען און קאן פארריידען אפילו אן אדוואָקאט.

דער פרעמדער האט געווארט אבי־סעל, דערנאך האט ער שארף געפרעגט:

— וואס מיינט איהר דערמיט?

— מעהר, ווי איהר דענקט, מיין פריינט — האט דזשאן געענטפערט. — אין די דאזיגע ווערטער שטעקט אפשר א טיעפערער מיין, ווי איהר קאנט זיך פארשטעלען.

— אפשר יא — האט דער פרעמדער גראב געזאגט. — אבער צו וועלכען שוואַרץ יאהר רעדט איהר היינט אלץ מיט סודות און רעטענישען? פריהער זאגט איהר אויף א מענשען, אז ער איז נישט לעבעדיג, אבער אויך נישט גע־שטארבען — דערנאך, אז ער איז נישט געשטארבען אין געוועהנליכען זין פון וואָרט — לסוף דערצעהלט איהר מיר, אז איהר מיינט דערמיט פיעל מעהר איידער איך קאן מיך פארשטעלען. דעם אמת געזאגט, קאנט איהר לייכט מאכען אט די אלע קונצען, ווייל ווי איך פארשטעה, מיינט איהר לחלוטין נארנישט. איך פרעג אייך נאכאמאל, וואס פארט מיינט איהר דערמיט?

דזשאן ווילעט איז אביסעל אראפ פון זיין גדולה.

— דאס איז א "מייפאולער" געשיכ־טע. — האט ער געזאגט, — אונזערע אן פונ'ם שיינקער'ס זוהן, וועלכער האט אויפ'ן טיש נעבען איהם אין געלעגען זיין הוט, א בייטש און צוויי פיסטאלעטען.

מר. ווילעט'ס אויגען האבען בלויז איין מאל א וואנדער געטאן צום דאזיגען יונגען מענשען, און אין זיי איז געווען די פראגע, אויב ער האט באמערקט זיין שווייגענדיגען שכן.

דער מאסיווער שינקער האט פאר־מאטן א פאר בלייערנע אויגען, אויסגע־גלאצטע ווי ביי א פיש; דאס קליינע מענשעלע, וואס האט געמאכט די באמער־קונג וועגען דער לבנה און וועלכער איז געווען דער שרייבער און גלאקענציהער אין נאהענטען דערפעל טשינזועל, האט גע־האט, פארקערט, צוויי קליינע בליצענדע אויגעלאך; דערפאר אבער איז זיין נאנ־צער קאסטיום געווען באגייט מיט עפעס מאדנע גלאנצינע קנעפלאך, וואס האבען אויסגעזעהן, פונקט ווי זיינע אויגען, אזוי אז דער מענש האט ווי געקוקט מיט צעהנדליגער אויגען, און זיי אלע זענען געווען אנגעשטעלט אויפ'ן אונבאקאנטען גאסט.

עס איז דאריבער קיין וואונדער נישט, וואס דער פרעמדער אינ'ם אנגערוקטען הוט איז פון כל סוף געווארען אונרוהיג, האט אומגעגרעהט זיין קאפ, און באמער־קענדיג, ווי מען באטראכט איהם אזוי אויפמערקזאם, האט ער געוואדרפען א ביי־זען, פארדעכטליכען בליק צו דער גרופע ביים אויוועז. אלע האבען מאמענטאל אומגעוועזענט זייערע אויגען צום אויוועז, אויסער דזשאן ווילעט, וועלכער, דערזע־הענדיג, אז מען האט איהם געפאקט, און נישט זייענדיג, ווי מיר ווייסען שוין, קיין צו־פלינקע בריאה, איז ער געבליבען אין דער זעלבער פאזע, גלאצענדיג די אויגען אויף זיין גאסט א היבש ביסעל עודזלוס.

— נו? האט דער פרעמדער געזאגט.

נו, איז „נו" האט מען פיעל נישט גע־מאכט געפינען, א גאנץ קורצע רעדע געווען.

— איך האב געמיינט, איהר האט עפעס באשטעלט, — האט דער שיינקער געענטפערט נישט שפעטער, ווי נאך צוויי־דריי מינוט ישוב־הדעת.

דער פרעמדער האט אראפגענומען זיין הוט און האט אנטפלעקט א געזיכט פון א מענשען פון א יאהר זעכציג, מיט הארטע שטריכען, מיט א הויט ווי אפ־געבלאקירט פון צייט און אונגעוויטער. ארום זיין קאפ איז געווען שטייף ארומגע־בונדען א טונקעלע פאטשייעלע, וועלכע האט איהם קיין חן נישט צוגעגעבען, נישט מעהר, זי האט פארשאטטענט זיין שטערען. אויב ער האט געמיינט מיט דער פאטשייעלע פארדעקען א פארצויגע־נעם שניט פון א וואונד, האט ער זיין ציעל נישט דערגרייכט, דען דעם דאזיגען שניט איז לייכט געווען צו באמערקען ביים ערשטען בליק אויף איהם, צו דעם אלעם איז ער געווען בלאס און געלבליך, ווי א מת.

ער איז אויפגעשטאנען פון זיין ארט און איז צוגעגאנגען צום אויוועז, וואו דער קליינער דארפישער שרייבער האט פאר איהם שנעל געמאכט אן ארט, אויס העפ־ליכקייט אדער אויס מורא.

— א רויבער! — האט טאם קאב א מורמעל געטאן צום וואלד־וועכטער.

— דענקט איהר, אז רויבער קליידען זיך נישט שעהנער פון דעם נפש? — האט פראקס שטיל געענטפערט — רוי־בעריי איז א בעסערע פרנסה, ווי איהר שטעלט זיך פאר, טאם, און רויבער זענען נישט געוואוינט אויסצוזעהן אזוי אפגע־קראבען, איהר מעגט זיך פארלאזען אויף מיינע רייד.

דער פרעמדער האט דערווייל באַ־שטעלט עפעס צו טרינקען. דעם דאזיגען פארלאנג האט גלייך צופריעדען געשטעלט דעם שיינקער'ס זוהן דזשאן, א יונג פון

קערפער און גייסט

א געזונטער מארך אין א געזונטען קערפער

דאס איז געווען די פילאזאפיע פון די פארצייטיגע רוימער; דאס איז אויך די פילאזאפיע פון דער היינטיגער וועלט. ווען דער קערפער איז נארמאל איז דער קאפ קלאר און דער מארך קאן טיכטיג ארבייטען. אבער ווען דער קערפער ליידט פון פארשטאפונג אדער ניט־רעגולירטען מאגען, איז דער קאפ צוטומעלט און דער מארך סטרייקט — עס געהט ניט פון ארט.

ווען דאס איז דער פאל מיט אייך און איהר פיהלט עפעס „ניט מיט אלעמען", איז ניטא קיין בעסערע רפואה ווי צו נעהמען

עקס־לאַקס

(אין ענגליש EX-LAX)

דער טשאקאלאד אפפיהר־מיטעל

דאס וועט רעגולירען אייער מאגען, וועט אייך גע־בען א קלאהרען קאפ, שטארקע גערוועזען, מוט און ענער־גיע, און עס וועט זיך ארבייטען גאר מיט אן אנדערן חשק.

עקס־לאקס קומט אין 2 פארמען: „טשאקאלאד" און „פיג־פלעיוואר" (פייגען).

אין אלע דראג סטארס.

שיכטען פון גייסטער און מתים, וואס איך האב אין מיין לעבען געהערט; איך האב זיך דערמאנט, וואס מען זאגט ביי אונז אין ראַרא, אז אין א געוויסער נאכט געהען די מתים ארויס פון דער ערד און זיצען ביז טאג אויף זייערע קברים. דא נעבען דער קירך האבען געוהנליך די גופים פון פעילע מיינע באקאנטע. און איך האב געקלעהרט, ווי שוידערהאפט עס איז דורכ־צוגעהן צווישען זיי אלע, בעת זיי זיצען אזוי אין דער פינסטערניש פון דער נאכט. דערנאך האט זיך מיר אנגעהויבען אויס־ווייזען, אז איך זעה דעם נאר־וואס גע־שטארבענעם אלטען, שטעהן אין א ווינ־קעל פון דער קירך און זיך וויקלען אין זיינע תכריכים, ווי ציטערענדיג פון קעלט. ענדליך האב איך זיך געשטארקט, בין אויפגעשטאנען פון פלאץ און האב אנגענומען דעם שטריק פון גלאק.

אין דער מינוט האט עס געגעבען א קלונג. דאס איז נישט געווען פון מיין גלאק — איך האב קוים באריהרט דעם שטריק, דאס איז געווען א קלונג פון אן אנדער גלאק, און דערצו א טיעפער און געדיעטער. עס האט געדויערט איין איינ־ציגען פארטראגען דעם קלאנג, אבער גע־הערט האב איך איהם דייטליך. איך האב גענומען זיך צוהערען, נאר עס האט מעהר נישט געקלונגען. איך האב געהערט אמאל רעדען פון טויטען־ליכט, האב איך איצט באשלאסען, אז עס מוז זיין אויך א טוי־טען־גלאק, וואס קליינט פון זיך זעלבסט פאר די טויטע אין מיטען דער נאכט. איך האב אבגעצוגען מיין גלאק — ווי אזוי און ווי לאנג, ווייס איך אליין נישט — און בין קוים לעבעדיג געקומען צוליו־פען אהיים.

— אין דער פריה האב איך דער־צעהלט די שכנים, וואס איך האט גע־הערט ביינאכט, און ווענ־יג ווער עס האט מיר גענגלויבט. נאר דעם זעלבען פריהי מארגען האט מען געפונען מיסטער רובען הערדייל'ן א דער'הרג'עטען ביי איהם אין בעט; אין האנט האט ער געהאלטען א שטיקעל פון דעם שטריק, וואס איז גע־ווען צוגעבונדען צו דער גרויסער אלארם־גלאק דרויסען אויפ'ן דאך; דער שטריק איז געווען צוגעהאנגען ביי איהם אין צימער; דערזעהענדיג די געפאהר, האט ער, קענטיג, אנגעכאפט די שטריק און באוויזען אנצוקלינגען בלויז איין מאל, דען דער מערדער האט גלייך איבערגע־שניטען די שטריק.

— אט דאס איז געווען דער קלונג, וואס איך האב געהערט.

— דער שרייב־טיש איז געווען אויפ־געבראכען און א קאסע, אין וועלכער עס האט געמוזט זיין א גרויסע סומע געלט, איז פארשוואונדען. פארשוואונדען זענען אויך דער עקאנאם און דער גערטנער, און א לאנגע צייט האט מען זיי ביידען חושד געווען אינ'ם מארד. ענדליך האט מען געפונען דעם קערפער פונ'ם ארימען מיסטער ראדזש — דעם עקאנאם — אין א טיעפער ציסטערנע מיט וואסער אין פעלד. דעם קערפער האט מען שוין דער־קענט בלויז אן די קליידער און אן דעם זייגער אין קעשענע. אין דער ברוסט האט ער געהאט א טיעפע מעסער־וואונד. קענ־טיג, מען האט איהם ערמארדעט ביי איהם אין צימער, ווייל דארט האט מען געפו־נען בלוטיגע צייטונגען.

— איצט איז פאר אלעמען קלאר גע־ווארען, אז דעם דאפעלטען מארד האט באגאנגען דער גערטנער, אז כאטש ער איז ווי אין וואסער ארין, וועט מען נאך הערען פון איהם, געדענקט מיין וואָרט. געשעהן איז עס דעם 19־טען מערץ פון יאהר 1753, פונקט מיט צוויי און צוואנ־ציג יאהר צוריק. און דעם 19־טען מער־פון א וועלכען עס איז יאהר — איך בין דערין איבערצייגט, ווייל יעדעס יאהר אין דעם טאג קומען מיר ארויף אין אונזער געשפרעך, איך ווייס אליין נישט ווי אזוי, אויף דער דאזיגער געשיכטע — אלזא, דעם 19־טען מערץ פון א וועלכען עס איז יאהר, פריהער אדער שפעטער, וועט מען דעם דאזיגען מענשען אויסגע־פינען".

א בייזע באגעגעניש

— א מאדנע געשיכטע! — האט דער אונבאקאנטער געזאגט. — נאך מאנערי וועט זיין, אויב אייער נבואה וועט מקוים ווערען, און דאס איז גאר?

אזא אונערוואַרטעטע פראגע האט דייזי'ן אראפגעשלאגען פון טראפ. דער־צעהלענדיג די געשיכטע זעהר אפט און באפוצענדיג זי יעדעס מאל מיט נייע שטריכען און צצאקעס, האט ער זיך פון כל סוף אויסגעלערנט צו דערצעהלען זי מיט גרויסען עפעקט און איז נישט גע־וואוינט געווען צום א "דאס איז גאר?" נאכ'ן שלוס.

— צי דאס איז גאר? — האט ער געזאגט. — יא, סער, דאס איז גאר. און גאנץ גענוי, דאכט מיר.

— מיר דאכט אויך אזוי, — האט דער פרעמדער געענטפערט, — עה, יונ־גערמאן, מיין עפרד! עס איז אפילו ניט מעהר ווי א געדונגענע קליאטשע, פונ־דעסטוועגען מוז עס מיך נאך היינט ברענ־

(פארזעצונג אויף פיידזש 7)

גדיינער און קאַ.

די איינציגע אידישע פייער אדזשאסטערס אין טאראנטא

די דאיעלסטע שיפסקאנטאר

האט געמוסט אין

265 קווין וועסט

טעל. עדעלייד 4785.

גאלט געשיקט אומעטום.

בירגער פאפירען.

געלט געליהען אויף מארטגיידזשעס.

איבערזעצונגען געמאכט אין אלע שפראכען.

איר ווערט געלאדען אין אונזער נייעם אפיס.